Julia R. Sánchez

“ Som una generació conscienciada sobre el repte climàtic, però calen accions reals per canviar el sistema econòmic i ecològic”

Una conversa amb Marta Rosique

Una generació que ha crescut enllaçant crisi rere crisi. Afrontar un present ple d'incertesa i precarietat i un futur que no permet construir una vida plena. Una conversa amb Marta Rosique, diputada del Jovent Republicà al Congrés, i Julia R. Sánchez, presidenta del Consell Nacional de Joventut de Catalunya.

Laura Estrada > Venim d'una crisi sanitària, tenim a l'horitzó una crisi climàtica i estem immerses en una crisi econòmica que el que ha fet és aguditzar les vulnerabilitats que tenen les joves, com per exemple, l'entrada al mercat laboral. Com entren les joves al mercat laboral, les que hi poden entrar?

Marta Rosique > Voldria puntualitzar en el moment que s'estabilitza una situació no es pot parlar de crisi com a tal. És a dir, la situació de precarietat ara ja és la normalitat. El que sí que crec que podem dir és que des del 2008 s'ha accentuat aquesta precarietat que ja existia, fins al punt que no coneixem les condicions que hi havia fa deu anys. I fins al punt que no ens plantegem que puguem tornar mai a les condicions de fa deu anys, quan en alguns casos, eren millors. Estem anant a pitjor, les condicions laborals són cada cop pitjors i això fa que entrem al mercat laboral amb una inestabilitat absoluta. Tu pots haver estudiat el que sigui —si és que has estudiat— i saps perfectament que els teus estudis no marcaran el lloc on acabaràs treballant. Entres a una feina sense saber quant de temps t'hi estaràs perquè hem normalitzat tant la precarietat que hem assumit que és normal anar constantment canviant de feina. I hi ha fins i tot qui ho ven com una sort!

Laura Estrada > El «job hopping».

Marta Rosique > Exacte, que sembla que quan li poses un nom en anglès d'alguna manera es romantitza la precarietat. Anem acceptant que tot això és normal. També hem normalitzat no atrevir-te a denunciar les condicions de precarietat perquè saps que sempre hi haurà algú disposat a assumir condicions pitjors. Estem parlant del fet que tinguis un salari molt inferior a tota la resta de generacions però que ni tan sols et puguis plantejar que cobres poc perquè clar, qui ets tu, sense experiència, com per cobrar dignament i cobrir les teves necessitats, com emancipar-te?

Julia R. Sánchez > La crisi derivada de la Covid —que encara hem de veure la totalitat dels seus efectes— ha accentuat aquesta realitat que ja existia de precarietat. Quins factors l'expliquen? Quan parlem dels condicionants laborals del jovent

Rosique > Si tu no tens un salari digne i una estabilitat laboral, no hi ha manera que puguis plantejar-te emancipar-te

inevitablement parlem de temporalitat i parcialitat no desitjada, perquè el percentatge de parcialitat entre joves és altíssim, especialment entre dones, però sovint és una percepció falsa de la parcialitat perquè hi ha la combinació de més d'una feina parcial per poder tenir aquella jornada completa que no es pot tenir, i no perquè no es vulgui. En aquest sentit hi ha la reforma laboral del 2012 que va fer molt mal en tots els àmbits, especialment entre el jovent i a escala laboral pel que fa a contractació, ja que permetia fraus a la llei amb contractes fraudulents, que eren temporals que no respectaven la realitat. Això ara s'està corregint, però encara queda molt per fer. Quan parlem d'entrada al mercat laboral nosaltres destaquem sobretot la manca de formació en el que són drets laborals. De fet al Ple monogràfic que vam fer al Parlament aquest 2022, una de les demandes que vam posar en va ser que hi hagués més formació, perquè nosaltres sortim de l'ESO amb setze anys, que és l'edat en què podem començar a treballar, i ningú ens ha ensenyat com és un contracte laboral, no el sabem llegir, no sabem què és una nòmina, o que tenim dret a la quitança... Tot de coses fonamentals. Per això nosaltres impulsem i demanem al Departament d'Educació que es coordini amb qui convingui i que miri de quina manera es pot encabir tot això dins del programa formatiu, però que garanteixi un mínim perquè les persones joves tinguin les bases del dret laboral.

Laura Estrada > I què passa amb les pràctiques formatives, siguin curriculars o extracurriculars? Generalment, l'entrada principal al mercat laboral.

Julia R. Sánchez > Aquí apareix la primera vulneració que sempre hem denunciat, perquè hauria de ser l'entrada al mercat i per a les empreses també hauria de ser beneficiós formar un futur treballador, però a la pràctica ens trobem que el jovent acaba cobrint tasques que són pròpies de l'empresa sense cobrar sou amb el pretext de «són becaris» —i si es cobren, potser és a cinc euros l'hora—; que no es dona continuïtat al final del període de proves; que molts cops no hi ha ni tan sols contracte perquè es regeix per conveni i per tant no hi ha relació laboral ni hi ha cobertura legal...

Marta Rosique > I el problema és que tot això perjudica les fases d'emancipació. Si tu no tens un salari digne i una estabilitat laboral, no hi ha manera que puguis plantejar-te emancipar-te i per tant, poder llogar una casa o comprar-la. Són coses implantejables. És veritat que ara hi ha la reforma laboral, però en clau juvenil encara trobem diversos problemes. Estan creixent el nombre d'indefinits, sí, però les dades indiquen que s'han triplicat el nombre de fixos discontinus. I per tant estem agafant els fixos discontinuus com l'alternativa al que passava amb els contractes d'obra i servei de les ETT. Per tant, tot allò que nosaltres volíem evitar, que era l'ús fraudulent dels contractes d'obra i servei per part de les ETTs i empreses multiserveis, ara encara es promou més perquè ens estem trobant que aquest tipus d'empreses poden fer fixos discontinus. Per tant, ara poden fer contractes indefinits, i això vol dir que els estem donant més força. On anem a parar? Doncs, anem a parar a un món on les empreses multiserveis decideixin com ens mouran dins del mercat laboral sense que siguin les pròpies empreses qui

ens contractin directament i puguin escollir en funció de cada moment? N'hauríem de prendre consciència.

Laura Estrada > Lligat al que comentàvem ara, hi ha els que entren al mercat laboral i els que no hi entren. La dada preocupant és que gairebé la meitat del jovent que podrien estar treballant no ho estan fent.

Julia R. Sánchez > Hi ha dos aspectes clau: els que no es comptabilitzen perquè ho fan en negre, que és la gran realitat de les persones joves. És el que deia la Marta: no tenim consciència que abans hi havia altres condicions laborals, i ara acceptem el que se'ns dona... També perquè juguen amb la necessitat que tenim les persones joves de poder cobrar per poder-nos emancipar... de tot això se n'ha de fer una lectura de classe on òbviament qui surt més vulnerable és qui parteix ja d'una situació més precària i que, per tant, no té les mateixes condicions i té unes altres necessitats. Per això les ofertes que fan, ara que és tan econòmic per les empreses acomiadar i vulnerar drets, ja que juguen amb les necessitats de les persones joves a l'hora de treballar. Això afecta al que seria l'economia submergida. També per desconeixement, encara hi ha molta gent que no sap per què et perjudica tant treballar en negre. D'altra banda, quan comentaves els que no treballen, m'han vingut en ment els *ni-nis* —ni estudien ni treballen—, quan això és una conseqüència d'estar en una situació on el mercat no et deixa entrar pel que ja hem comentat, i alhora no pots continuar formant-te perquè ja estàs hiper format. Ara tenim una carrera, un màster... ens estem formant molt però això no garanteix res. I potser fins als 30 no veiem una possibilitat de tenir estabilitat laboral. Amb totes les

afectacions que té tot això en salut mental, ja que genera manca de perspectiva vital. I també s'ha vist que tots els salaris després del 2008 s'han anat recuperant menys els del jovent.

Marta Rosique > M'agrada que treguis el tema de l'economia submergida perquè és veritat que se'n parla poc. Però clar quan et planteges si et surt a compte cotitzar tenint en compte el salari precari que rebem, és evident que augmenta l'economia submergida. Llavors el plantejament hauria de ser diferent: Com augmentem els salaris, donem unes condicions laborals que puguin fer entendre la gent que cotitzar li serà beneficiós, i que a la llarga els anys cotitzats li seran beneficiosos per quan necessitin una baixa laboral, o per més endavant quan necessitem pensions? De vegades sembla que estigui lluny però és que dependrà del que fem ara.

Laura Estrada > Evitar que la gent se'n vagi fora del mercat regulat?

Marta Rosique > Sí, perquè això fa que el sistema funcioni millor, que tinguem unes prestacions socials molt millors però, a més, ens permet controlar que les condicions laborals són adequades. En l'economia submergida no tens aquest control, per la qual cosa les condicions sovint són encara més precàries i no hi ha cap mena de jornada laboral definida. Llavors, crec que tenim un problema amb l'entrada al mercat laboral que va vinculat a quines condicions laborals se'ns ofereixen dins del mercat. I, sobretot, quines capacitats d'entrada tens dins del teu sector.

Laura Estrada > Heu mencionat que cada cop hi ha més joves sobrequalificats però per altra banda cada cop són menys els que van a la universitat.

Marta Rosique > Sí, perquè hi ha una diferenciació molt gran dins del jovent. Però per què és important fer educació superior —sigui universitat o FP—? Perquè ara cada cop les feines que s'ofereixen són més qualificades. Però quin problema tenim que és previ a tot això? L'abandonament escolar prematur, que és increïble, que fa que ja d'entrada pugui ser difícil l'accés a l'educació superior o al mercat laboral. I aquesta qüestió sí que és purament de classe. Perquè si analitzem els barris on hi ha abandonament escolar prematur, majoritàriament veiem que és en famílies en condicions laborals pèssimes, situacions econòmiques complicades que promouen a poc a poc que els sigui molt més complicat poder tenir un ambient on poder estudiar i seguir formant-se. Per tant sí que és veritat que dins del propi jovent —que el jovent ja sol ser el més precari— també hi ha una condició de classe que encara evidencia molt més que hi ha un jovent encara més precari.

Julia R. Sánchez > El jovent no és homogeni, i justament agafar-ho com a homogeni és el que et porta a no trobar mai una solució, una resposta que ajudi a la part més vulnerabilitzada. Parlo d'aquests joves que no tenen la motivació d'estudiar però que a sobre han de començar a treballar perquè no tenen alternativa.

Laura Estrada > I tampoc hem parlat d'una part de jovent, que cada cop és més majoritària, que és el jovent migrat.

Marta Rosique > Generalment es troba en situacions molt precaritza-

Sánchez > Més del 40-50% [del jovent] no podien seguir vivint on havien nascut perquè no podien pagar el lloguer

des per la seva condició d'inestabilitat legal. Mentre tinguem la llei d'estrangeria que tenim és del tot impossible que les persones joves que acabin de migrar cap a Catalunya puguin tenir unes condicions laborals dignes, si és que podem parlar de tenir feina directament. Si t'obliguen a treballar de forma il·legal per tenir nacionalitat està clar que generes una economia submergida i que estaran més que explotats a la feina, fet que contribuirà a precaritzar encara més tot el mercat laboral. Pel que dèiem: sempre que hi hagi algú que per obligació hagi d'acceptar unes condicions pitjors, tot el jovent se'n ressenteix.

Julia R. Sánchez > I quan parlem de vulneracions, hem de tenir en compte que hi ha graus: si ets jove, et vulneren. Si ets jove i migrant, tens una doble vulneració. Si a sobre ets dona, més.

Laura Estrada > D'aquesta precarització se'n deriva la impossibilitat d'emancipar-se, que ja ha anat sortint el tema. Catalunya, de fet, és dels llocs on més costa. Davant d'això, com ens emancipem?

Julia R. Sánchez > Podríem parlar hores d'emancipació. Al CNJC vam fer un informe que es deia «Joves llogateres. Dret a l'habitatge (2020)» que parlava precisament d'això, de l'expulsió de les grans ciutats, la dada crec que era que més del 40-50% no podien seguir vivint on havien nascut perquè no podien pagar el lloguer. I quan parlem de lloguer, la realitat de les joves és compartir pis, i sobretot les dones. Per tant, el jove que es pot arribar a emancipar ho farà compartint pis. Però qualitativament i quantitativament com és aquesta emancipació? Amb aquestes dades de l'informe veiem que la gran majoria deixava de fer altres coses per poder pagar el lloguer, i ens referim a dietes saludables, per exemple, coses que acaben passant factura, també a la salut mental. Si parlem d'un lloguer per anar a viure sols, hem de dedicar entre un 90 i un 120% del nostre salari. Quan es diu que per poder viure sense caure en la pobresa, no s'ha de destinar més del 30% al lloguer. I comprar ja ni ho contemplem.

Laura Estrada > I cap on ens porta que no puguem comprar?

FU

Rosique > Cada cop hi ha més pisos en unes soles mans, que acostumen a ser grans tenidors o bancs, i que el que fan és que l'habitatge no sigui un dret sinó un bé de mercat

Marta Rosique > Si això comportés un augment del parc públic d'habitatge per garantir un lloguer amb uns preus regulats i més baixos, dins de tot veuríem que l'emancipació és viable. Però és que el que ens trobem és que cada cop hi ha més pisos en unes soles mans, que acostumen a ser grans tenidors o bancs, que tenen els seus propis interessos, i que el que fan és que l'habitatge no sigui un dret sinó un bé de mercat.
Les dades situen que a Catalunya la mitjana d'edat d'emancipació són els 30 anys... Si ens emancipem als 30 vol dir que fins que no es tenen fills ens n'anem als 35 o més llarg.

Laura Estrada > En què repercuteix això?

Marta Rosique > D'una banda, en la teva situació a nivell laboral. Si tu tens ja resolta la situació d'estabilitat emancipatòria, et permet poder tenir el temps i la tranquil·litat per plantejar-te en quines condicions treballar. D'altra banda, en condicions laborals estables et pots plantejar emancipar-te. Després també és veritat que com més tard es tenen fills, menys se'n tenen... i també necessitem una renovació generacional perquè si no, el sistema no és estable. Que a vegades a nosaltres ens queda lluny perquè ara ni ens ho plantegem —perquè no ens han permès que ens ho plantegéssim—, però a la pràctica tot això afecta al sistema.

Julia R. Sánchez > Sobre la maternitat, encara hi ha gent que se sorprèn que no estiguem sent mares. De debò us sorprèn que en aquestes condicions no tinguem fills? Qui tindria fills així, sense estabilitat, sense contracte indefinit...?

Laura Estrada > On ens emancipem? Podem viure a les grans ciutats?

Marta Rosique > Crec que hi ha una diferència entre les zones rurals i urbanes quant a emancipació, però el que és comú és que ja no es viu on es treballa. Però no perquè no hi hagi la voluntat, sinó perquè no hi ha opció. I crec que això complica la implicació social en l'entorn. Perquè si tu vius on treballes, segurament t'impliques associativament en el lloc on vius i treballes. I per tant, també genera un sentiment de col·lectiu més fort. I entens quina és la necessitat que tot allò que facis pugui ser útil per al teu entorn. Però

estem tan dispersos i tan inestables, que el propi sistema se n'aprofita, perquè promou que es desincentivi la participació social.

Laura Estrada > Però pot tenir una contrapartida positiva, tenint en compte que es descentralitza l'activitat, la vida i no tot recau o s'exploten els mateixos nuclis urbans...

Julia R. Sánchez > Crec que seria positiu si hi hagués la voluntat de marxar, però al final el resultat són ciutats dormitori, la gran majoria de gent que va a viure a un poble de l'AMB, només hi va a dormir, perquè treballa a Barcelona. Segurament hi haurà qui sí que s'implica als altres nuclis, però molta gent que acaba marxant ho fa perquè és l'únic que es pot permetre, però l'entorn i la família no seran al nou domicili. Per tant com deia la Marta, no hi haurà aquesta implicació social i comunitària, que és el que genera potser aquesta descentralització integral, no només d'on anem a dormir o on tenim el sostre.

Marta Rosique > A mi la reflexió sobre la descentralització em sembla interessant però potser s'hauria de plantejar des del punt de vista de: quins tipus de feina estem donant? Com fem que hi hagi voluntat de treballar tenint en compte la perspectiva necessària de la descentralització? Potser també hem de reflexionar sobre com està el mercat laboral i econòmic i adonar-nos que no estem cobrint 100% les nostres necessitats com a societat. Ens trobem per exemple que cada cop hi ha menys joves que vulguin implicar-se en l'agricultura, però és que si ens adonem que davant de la globalització —fins i tot davant de la guerra d'Ucraïna— l'única

opció que tenim és tenir més sobirania alimentària, per exemple, no tenim altra com a país que fer una inversió en aquest àmbit i per tant generar una implicació més gran. Cal fer apostes de sobirania i que el nostre mercat econòmic i social vagi en aquesta línia. I parlo de mercat, que ja no m'agrada aquesta paraula perquè utilitzar-la vol dir que estem assumint que res del que fem a la pràctica és per poder satisfer els nostres interessos, sinó que els fem per un intercanvi comercial.

Laura Estrada > Sobre aquesta participació política: segons les dades més recents, vuit de cada deu joves diuen que van a votar i que participen de manifestacions. Però en temps de crisi, cau el suport a la democràcia. Creieu que la democràcia pot ser un sistema cada cop menys atractiu entre el jovent?

Julia R. Sánchez > També pot ser perquè els mecanismes que tenim a escala democràtica són molt lents, i llavors de vegades dona la falsa sensació que mai canvia res. Que a vegades realment no canvia res, eh? Per falta de voluntat, però a vegades és per culpa de la lentitud, que no es veu el resultat a curt termini. A mi m'agradarà veure què passa a les properes eleccions. Perquè Itàlia, sense anar més lluny, amb la victòria de l'extrema dreta s'ha vist que ha caigut molt la participació, i entre els joves encara més.

Marta Rosique > Crec que nosaltres som una generació que ni ens plantegem que no pugui haver-hi un sistema democràtic. Perquè ens han educat en una certa democràcia, o en els valors democràtics. Això és positiu per una banda, perquè fa que siguem més exigents pel que fa a la qualitat democràtica; però també és cert que té un vessant negatiu i és que no som conscients de fins on podem arribar. No coneixem el nostre passat de falta de democràcia. En situació de crisi, hem vist que les institucions no han sabut cobrir les nostres necessitats, en part perquè no han comptat amb el jovent per guiar-se quan érem els que més patíem les conseqüències i qui més les patirem en un futur; i en part també, ens hem trobat que cada cop que es donava un cert moment més col·lectiu dins del jovent català d'avançar col·lectivament, amb propostes que arribaven al Parlament, després topàvem amb la negativa del Tribunal Constitucional. Això vol dir que hi ha alguna cosa que no funciona o que no ens deixen avançar quan tenim la necessitat de fer-ho. Ens trobem en un problema respecte a l'Estat espanyol molt clar de deslegitimació de les formes de funcionar, que en cap cas promouen la participació política —perquè ja està pensat per mantenir determinats privilegis.

Laura Estrada > I les institucions catalanes?

Marta Rosique > Sí que hi ha hagut un gran distanciament entre la gent jove i la política. Aquest distanciament sempre hi havia sigut d'alguna manera, però és veritat que la falta de defensa de la institucionalitat ha promogut més populisme antipolítica.

Julia R. Sánchez > Al final hi ha aquest rebuig cap a la institució per part d'alguns joves perquè interpreten la corrupció de certs polítics amb el «tot». Al CNJC ens hem trobat entitats que han rebutjat entrar al Consell «perquè és massa institucional». Sense entendre la importància del que representa aquesta part

Sánchez > Sempre que hi hagi menys participació, la dreta en sortirà beneficiada. I encara més amb aquests discursos populistes de l'extrema dreta

institucional, que estem en un sistema democràtic i existeixen aquests mecanismes per defensar la democràcia i participar. Crec que aquest rebuig, sigui per la manca d'interpel·lació o de consideració envers les persones joves, genera aquest sentiment de «no ens representen», i es cau en aquest vessant perillós del populisme.

Marta Rosique > Per això hem de dotar de legitimitat les institucions, permetent que siguin canviables i fent que representin els consensos de la societat actual. L'antipolítica busca acabar amb l'únic espai de representació que tenim la població no dominant, que som la majoria, per mantenir el poder només entre els pocs que controlen la gran majoria de recursos econòmics. Per evitar-ho, les institucions han de funcionar de manera democràtica i republicana. I a dia d'avui això no passa suficientment. La política institucional ha de ser de relleus, tota la població pot ser representant política. En el moment que ens trobem que hi ha polítics enquistats en aquestes institucions, que generen xarxes clientelars que no hi ha manera de desfer, que tot queda entre els que es dediquen a la política institucional no arriba a la gent del carrer, vol dir que no estem sent ni democràtics ni republicans. Hauríem de ser capaços de generar més formació i canalitzar molt més tot allò que s'està discutint, organitzant la participació en la clau propera, que és la clau local. Si tenim un municipalisme que no es té en compte dins del sistema, que té poques competències i capacitat d'acció, tenim un problema d'entrada: i és que no s'està intentant promoure de veritat la participació política.

Laura Estrada > Us preocupa?

Julia R. Sánchez > Sí, perquè com a joves, al final, encara que no ens sentim interpel·lats hem de seguir fent incidència en aquest sentit. Hi ha una distància clara entre el que és institució política que es fa, i després la ciutadania. Es va a votar quan hi ha eleccions sí, i potser qui està més implicat sí que ho veu més de prop, però si no... hi ha una distància abismal i això tampoc incentiva aquests canvis, aquesta renovació que és tan necessària.

Marta Rosique > A mi també em preocupa. Cada cop hi ha més gent jove que s'està acostant a postulats d'extrema dreta perquè venen un discurs fàcil, que a la pràctica pot desembocar en una falta de democràcia. I no genera una consciència real de tot plegat. És cert que hi ha hagut molta corrupció dins de la política, sobretot en els partits del règim, però si algú realment vol que la política s'acosti a la gent, el que cal és tallar amb tots els polítics que tinguin lligams amb la corrupció.

Laura Estrada > És urgent recuperar la participació juvenil?

Julia R. Sánchez > Sempre que hi hagi menys participació, la dreta en sortirà beneficiada. I encara més amb aquests discursos populistes de l'extrema dreta. Per tant és importantíssim, és urgent que s'incentivi la participació juvenil i s'eduqui en la importància d'aquesta, perquè crec que a vegades no s'entén com de rellevant és i quin impacte té. No sabem el que podem arribar a fer si nosaltres participem a nivell polític. I a nivell social, aquesta xarxa que es crea que es tradueix en lluitar contra un sistema que denunciem que és egoista, competitiu, amb uns valors

que no incentiven el que és el nostre ideal polític. Només es combat participant de manera col·lectiva.

Marta Rosique > Hi coincideixo. És urgent la implicació a reacció però també des de la proactivitat. És a dir, els drets no es conquereixen sense que hi hagi ningú darrere. Tenim molts exemples recents de coses que hem aconseguit canviar gràcies a la implicació del jovent: la rebaixa de les taxes universitàries del 30% és una victòria juvenil. Ho hem aconseguit gràcies al fet que hi ha un moviment organitzat a nivell estudiantil sobretot que, d'una banda ha generat mobilització al carrer —per tant ha generat la consciència col·lectiva que feia falta per al canvi—; i per altra banda a través de la via institucional s'ha aconseguit canalitzar. Llavors realment hi ha possibilitats de canvi.

Laura Estrada > Hi ha més temes. Les últimes dades de l'OCH, entre altres coses, deia que les agressions en grup d'edat entre 26-31 anys han augmentat prop d'un 50%. Segons la FAD, a més, cada cop hi ha més joves de 15-29 anys que neguen la violència de gènere. El 43% de nois joves no veu desigualtats entre homes i dones. Quina lectura en feu i què ens ha de preocupar com a societat?

Marta Rosique > Crec que hi ha una polarització en les generacions més joves que nosaltres. En el moment en què el moviment feminista es fa majoritari i aconsegueix també més drets, es genera una polarització. El repte és com som capaços d'entendre que els drets que s'aconsegueixen per un grup de gent —en aquest cas, dones— és beneficiós per a tota la societat. Que les dones tinguem, per exemple, el dret de dol gestacional que s'ha aprovat recentment, no perjudica els homes. Ells també tenen aquest dret en tant que familiars. I ha de calar una idea molt clara que fa temps que el món feminista diu, però que ara sembla que amb l'extrema dreta costa, que és que no estem demanant que les dones tinguem més drets, sinó els mateixos. A mi em preocupa, estant allà al Congrés amb els de Vox i veient les dones de Vox, que es visualitzi la lluita feminista com un augment dels privilegis de les dones quan no en tenim cap.

Julia R. Sánchez > Aquest debat el recordo també de quan era més petita, això és no entendre d'entrada què és la lluita feminista i el que demana. Comparteixo i afegeixo que és preocupant veure com es normalitzen discursos, que a vegades no són directament contra el feminisme, però que van introduint elements que es van integrant sobretot entre els joves, i que després es reprodueixen com a normals. Amb l'escàndol del Colegio Mayor de Madrid on un grup de nois feia apologia de la violació contra unes noies d'un col·legi proper, veia a Twitter comentaris com «No passa res, era una broma». I no, no és una broma! Si a les xarxes, on estem bombardejats per molts missatges, normalitzem això com una broma, com si no passés res, estem normalitzant aquest discurs i dinàmiques que després es tradueixen en les dades de l'OCH o FAD... Per tant, s'ha d'atacar d'arrel, fer més pedagogia conjunta. La crítica que podem fer és que ara ens falta pedagogia per arribar on volem. I sí, és preocupant, són preocupants les dades actuals, l'augment de números. Què està passant si havíem aconseguit arribar a una xifra positiva, per què retrocedim?

Marta Rosique > Hem hagut de passar necessàriament per una fase de denúncia del que hi havia, i hem de passar per la fase de la pedagogia. En sentit que hem de conviure amb la resta de la societat, i per tant ens interessa que la resta de la societat també entengui la necessitat que nosaltres tinguem els nostres drets adquirits.

Laura Estrada > Una altra polèmica en relació amb qüestions de discriminació, en aquest cas homòfobes, ha estat el tuit de l'Iker Casillas i Carles Puyol...

Sánchez > Tot el que siguin tabús i estigmes entorn dels problemes de salut mental, el que fan és accentuar-los i perpetuar-los. El que ens afecta individualment té un efecte com a societat

Marta Rosique > Van demostrar ser uns homòfobs absoluts, però una part bona —si és que es pot—, és que van acabar demanant disculpes. I fa cinc anys potser no haurien demanat disculpes, sinó que ho haguessin fet potser encara més gros, haurien sortit altres futbolistes a defensar-los i per tant, haguessin quedat com els grans herois. Per tant crec que és positiu que un futbolista que cobra milions d'euros acabi demanant disculpes. Crec que és bo que haguem generat la força suficient de poder fer canviar d'opinió a la gent. I que un futbolista faci un tuit homòfob té una repercussió directa a la gent que és terrible.

Julia R. Sánchez > Casillas i Puyol són referents del jovent. Fer el tuit és perillós, però celebro que la reacció social sigui de condemna, que se'ls assenyali com a homòfobs. Aquest tipus de tuit deixen clar que tenen la homofòbia interioritzada.

Laura Estrada > Sí que és cert que els joves cada cop identifiquen abans o saben llegir abans les violències; tenen més eines per identificar abans comentaris com aquests.

Julia R. Sánchez > Sí que s'identifiquen abans però encara tenim un problema de tabú, no se'n parla prou. Ho tenim tots molt interioritzat encara, malgrat l'educació rebuda o espais polititzats. Sí que s'ha millorat respecte a altres generacions, però queda molta feina sobretot en etapes juvenils. Ho diem també en salut mental: tot el que siguin tabús i estigmes entorn a una problemàtica, el que fa és accentuar-la i perpetrar-la. El que ens afecta individualment té un efecte com a societat. Per tant el repte és: com creem aquests espais col·lectius per poder-ne parlar i compartir-ho també entre nosaltres.

Marta Rosique > És veritat que som una minoria dins la societat i per tant encara estem lluitant contra uns marcs que es van establir o que venien establerts en generacions anteriors. Aquest és el xoc gros. Els joves que fan comentaris homòfobs segurament és perquè ho han sentit a casa, ningú neix homòfob. Ho han rebut i viscut. Però és positiu que comencem a visualitzar-ho molt més i a normalitzar molt més el que és la llibertat d'expressar-te lliurement en la orientació sexual, o de gènere. En aquest sentit crec que s'està fent una revolució juvenil que caldrà que tota la resta de generacions la puguin acompanyar.

Laura Estrada > Aquesta pandèmia ha posat de manifest també que hi ha hagut un increment de l'angoixa, d'ansietat, trastorns alimentaris o de conducta entre el jovent. Quins reptes tenim com a societat davant d'això?

Julia R. Sánchez > Crec que la crítica és contra el model i el sistema. Hem de canviar el paradigma de salut mental començant a educar des de petits en el benestar emocional, en què és el malestar... Perpetuem aquesta visió del tabú i estigma cap a la salut mental, quan hauríem de treballar-ho des de petits, tenir eines per quan no estiguem bé. El malestar és natural, sempre hi haurà alguna cosa que et podrà fer sentir malament, la cosa és quines eines tenim per gestionar-ho. Hem de deixar-ho de veure com una qüestió individual. He notat un canvi amb el meu entorn, que ara diem obertament que anem al psicòleg. Fa uns anys era impensable, ens n'amagàvem. Ara hem canviat,

perquè n'entenem la importància, però encara queda molta feina per fer a nivell de normalitzar-ho. Una cosa amb què ens trobem és que a partir dels divuit anys els joves s'han de buscar la vida per qüestions de salut mental, quan en realitat el que vivim als divuit pot ser molt diferent al que els passa als de 25 o 30 anys. Potser necessitem una especialització per aquesta franja d'edat. De reptes, crec que n'hi ha un que serà més lent que és el de fer un canvi de paradigma. Ara per exemple hi ha la campanya de prevenció del suïcidi de la Generalitat en marxa i crec que és un pas important. Així com s'han fet grans campanyes al llarg de la història per exemple contra el tabac, l'alcoholisme... també s'ha de fer en salut mental, per exemple amb el suïcidi. Recordem que el suïcidi és la primera causa de mort no natural entre persones joves. I el segon repte és una aposta també política de destinar més recursos per donar resposta psicològica.

Marta Rosique > Crec que anem cap a un empitjorament en clau de salut mental i això ens ha de preocupar. Cada cop hi ha menys oportunitats de futur, o menys visió de futur... una cosa que si ens ho plantegem d'entrada ens estressa. Crec que això ve per diverses qüestions, que algunes poden canviar com les condicions materials —que a nivell legal, com ara l'emancipació, es poden canviar—, però també hi ha qüestions que no controlem i que són més globals: anem cap a una militarització de la societat, cap a un major autoritarisme a nivell global. No només ens calen més recursos com posar més psicòlegs a la salut pública, que són necessaris, sinó que aconseguim que la gent pugui parlar obertament dels seus problemes sense que això sigui un problema en el seu entorn. Les generacions d'abans no van saber trencar els tabús, ara aquesta falta de no haver-ho sabut fer ens impacta a nosaltres.

Laura Estrada > Els joves creieu que estan conscienciats amb el medi ambient? I creieu que això implicarà inevitablement un canvi de costums, de manera de viure, de consumir?

Julia R. Sánchez > En tenim molts exemples: com l'anomenada ecoansietat o el moviment de F4F... Som una generació conscienciada sobre el repte climàtic, però calen accions reals per canviar el sistema econòmic i ecològic. El «si no fem res, el món s'acaba», és angoixant però és veritat. Crec que hi ha consciència però alhora veig que ens genera un malestar. Però tampoc és normal que tinguem ansietat per això i ja ni se'ns passi pel cap no reciclar, però al costat tinguem empreses com Inditex que mantenen el seu model de negoci i continuen contaminant. Crec que sí que volem canviar la manera de consumir, de viatjar... però això té un cost, i a vegades no ens ho podem permetre. Vull anar al mercat i comprar producte local, però és que no tinc els diners per fer-ho perquè com dèiem, no tinc una feina estable que m'ho permeti. Llavors, volem fer un canvi de paradigma com a joves? Sí, i tant, però sempre topem amb la mateixa pregunta: podem fer-ho? La nostra realitat actual ens ho permet?

Marta Rosique > El nostre futur en clau ambiental ens planteja la necessitat de trobar canvis reals que passen per modificar el sistema econòmic sí o sí. Perquè necessàriament hem de trencar amb el lliure mercat. Llavors en el moment en què nosaltres hem de marcar obligacions a les grans empreses,

Rosique > Anem cap a un empitjorament en clau de salut mental i això ens ha de preocupar. Cada cop hi ha menys oportunitats de futur, o menys visió de futur

o hem d'establir percentatges de compra o obligar perquè el transport de mercaderies ja no passi pels camions i vaixells, inevitablement hem de trencar amb el lliure mercat. I aquest és el gran obstacle. Ara, també hem de promoure una aposta decidida per la transició ecològica que passa per assumir que hi haurà productes que potser no haurem de consumir. Per què necessitem consumir productes que no són de temporada? O que produeixen a Amèrica Llatina? És que no en tenim prou amb el que podem produir aquí? Potser aquí és on comença el nostre replantejament del model diari. Un altre cas: per què necessitem tenir les coses el mateix dia que les demanem? És que no podem tornar a la planificació? Si volem demanar pizzes i trucar perquè ens la portin a casa, no podríem haver-ho planificat ahir? O viatjar, no dic que no puguem viatjar, sinó que fer-ho no suposi un impacte ambiental. Per exemple de Madrid a Barcelona, fa uns anys tothom hi anava en avió perquè era més ràpid. Des que hi ha l'AVE, ara el més ràpid és el tren. A Catalunya, si veiem que el sistema ferroviari no funciona, és evident que tothom agafarà el cotxe. El que cal, doncs, és una inversió clara. Si l'Estat només executa el 35% del pressupost previst a Catalunya —que hauria de poder suposar un canvi en la inversió del sistema ferroviari—, és evident que no s'està fent una aposta per la transició ecològica.

Julia R. Sánchez > Deies això de l'AVE, que la gent l'agafarà perquè és més ràpid, però encara som lluny de veure la gent dient que escull el tren per motius ecològics, és a dir, que falta pedagogia pel canvi de consciència, d'alliberar-nos d'aquesta falsa necessitat de tenir-ho per a l'ara. Les compres online, per exemple, «compro per Amazon una cosa a Finlàndia i vull que en dos dies m'arribi a casa» sense pensar en el que suposa tot això. Se'ns educa en la immediatesa, això té un impacte sobre tots els aspectes.

Marta Rosique > I a costa de qui? No ens n'oblidem, perquè si parlem de justícia global, nosaltres aquí som els privilegiats a costa d'empobrir gran part del món.

Laura Estrada > D'aquí 20 anys quants anys tindreu?

Julia R. Sánchez > 42.

Rosique > Si l'Estat només executa el 35% del pressupost previst a Catalunya és evident que no s'està fent una aposta per la transició ecològica

Marta Rosique > 46.

Laura Estrada > Com us agradaria veure, quan tingueu 42 i 46 anys, les joves de la vostra edat d'ara?

Julia R. Sánchez > M'agradaria que em passés el que em passa encara ara, de veure que se m'acosta gent gran que em diuen «jo vaig ser al CNJC també», i com ells, voldria saludar algun jove implicat que espero que estigui amb altres lluites, la veritat, perquè voldrà dir que hem avançat — riuen. Però espero veure que aquesta participació continua, i tant de bo que hagi augmentat. No només a escala política, també socialment. Potser perquè soc de Barcelona, de barri, i tampoc he vist tanta xarxa, però confio d'aquí uns anys veure'n més.

Marta Rosique > L'ideal seria veure la gent jove més empoderada. Amb més facilitats per donar la seva opinió de qualsevol cosa, que puguin viure com vulguin, que siguin lliures. I espero que siguin més feliços. Sé que sona una mica bàsic, però crec que la felicitat voldria dir que veuen un futur en la seva vida. I espero que el puguin visualitzar i que puguin sentir que a més a més, amb aquest futur aportaran a tota la resta, no només per a ells. ■